

MEB VESAYETİNDE OLMAYAN, ÜYELERİN KARAR VERDİĞİ
DEMOKRATİK BİR **İLKSAN** İÇİN **KATILALIM** DEĞİŞTİRELİM!

EĞİTİM SEN

KURULUŞUNDAN 12 EYLÜL DARBESİNE İLK SAN

İlkokul Öğretmenleri Sağlık ve Sosyal Yardım Sandığı İLK SAN; "İlkokul Öğretmenleri Sağlık ve İktisadi Yardım Sandığı" adıyla, Hasan Ali Yücel'in Milli Eğitim Bakanı, İsmail Hakkı Tonguç'un İlköğretim Genel Müdürü olduğu 1943 yılında çıkarılan 4357 sayılı "Hususi İdarelerden Maaş Alan İlkokul Öğretmenlerinin Kadrolarına, Terfi, Taltif ve Cezalandırılmalarına ve Bu Öğretmenler İçin Teşkil Edilecek Sağlık ve İktisadi Yardım Sandığı ile Yapı Sandığına ve Öğretmenlerin Alacaklarına Dair Kanun" ile kuruldu.

4357 Sayılı Kanununun 11. ve 14. Maddeleri İLK SAN ile ilgili düzenlemeleri içermektedir. 14. madde de yer alan "... Sandıkların idaresi, işleyişi, işleyiş tarzı ve esasları Ortaklar Umumi Heyetince hazırlanıp Maarif Vekilliğince tasdik olunacak bir Anasatü ile tespit olunur." hükmü ise, bugünkünden daha ileri bir demokrasi anlayışının ürünüdür.

Kuruluş dönemlerine ait belgeler incelendiğinde sandığın, işlevlerini uzun yıllar boyunca bu anlayış içinde yerine getirdiği, üyelerine pek çok olumlu hizmetler yaptığı görülmektedir. Bu dönemlerde sandık, konut, sağlık, doğum, ölüm ve öğrenim gibi en çok sıkıntı çekilen konularda üyelerine hizmet vermiştir.

1958 yılında kabul edilen 7117 Sayılı Yasa ile 4357 yasadaki bazı değişiklikler yapılmakla birlikte bu temel anlayış önemli oranda korunmuştur. 1970'li yıllarda TÖB-DER çatısı altında örgütlenen öğretmenler, tüm baskı ve zorlamalara rağmen, yapılan seçimlerde İLK SAN yönetime gelmiş, yasa ile verilmiş yetkiyi kullanarak ana statüde değişiklikler yapma olanağı bulmuşlardır. İlkokul öğretmenlerinin örgütlü mücadelesinin getirdiği bu kazanım, 12 Eylül 1980 darbesinin izinden gidenlerin çabaları ile büyük ölçüde ortadan kaldırılmıştır.

12 EYLÜL DARBESİ VE İLK SAN'A ETKİSİ: MEB'E MUTLAK BAĞIMLILIK!

4357 Sayılı İLK SAN Yasası, 1985 yılında 3179 Sayılı Yasa ile yeniden değiştirildi. İlk bakışta önemsizmiş gibi görünen bu değişiklik, aslında çok önemliydi. Değişiklikle, tüm demokratik örgütlenmeleri dağıtan, yıkan, yok eden otoriter zihniyet İLK SAN'ın demokratik yapısını büyük ölçüde ortadan kaldırmıştır.

3179 Sayılı Yasa, 4357 Sayılı Yasanın Ortaklar Genel Kuruluna verdiği anasatü hazırlama yetkisini MEB'e devretmiş, böylece anasatüde değişiklik yapma yetkisi bakanlığa geçmiştir. Yasa ile zorunlu ve doğal üye konumunu kazanan ilköğretim öğretmenleri, kendi aidatları ile yaşattıkları sandığın işleyişini belirleme ve yönlendirme konusunda yetkisiz ve etkisiz bir konuma getirilmiştir. Böylece İLK SAN, Milli Eğitim Bakanı'nın insafına ve keyfine terk edilmiştir. Daha sonra anasatüde yapılan bir değişiklikle 7 kişilik yönetim kurulunun 4 üyesinin, 3 kişilik denetim kurulunun 2 üyesinin bakan tarafından belirlenmesi sağlanarak siyasi iradenin sandığın yönetimini mutlak anlamda ele geçirmesi sağlanmıştır.

Anastatü hazırlama yetkisinin MEB'e verilmesi, sandığın doğrudan doğruya Bakanlığın etkisi altına girmesini beraberinde getirmiştir. Eğitim emekçilerinin bu dönemde yeterince örgütlü ve etkin olmaması nedeniyle artan keyfilik daha da yoğunlaşmıştır. Bakanlığın siyasi tercihleri ile MEB bürokratlarının ve sandık yöneticilerinin çıkarılığının birleştiği bu dönemde İLKSAN; arsa ve otomobil alım-satım yolsuzlukları ile birlikte anılır hale gelmiştir. Turizmden otelciliğe kadar pek çok şirket kurulmuştur. Göstermelik emekli yardımlarını bile ödeyemeyen İLKSAN, çok fahiş fiyatlarla, özellikle genel seçimler öncesinde, gayrimenkul almaya başlamış, düzenlediği araba kampanyası ile kendi üyelerini dolandırmıştır.

Yaşanan olaylar örgütlenmenin ve örgütlü mücadelenin önemini ve gereğini çok açık olarak ortaya koymuştur. Yolsuzlukların ortaya çıkarılması, eğitim emekçilerinin örgütlendiği ve örgütlü mücadeleye başladığı 1990'lı yıllarda mümkün olabilmıştır. Nitekim 1997 yılında yapılan Genel Kurulun, temsilci seçimlerindeki usulsüzlükler nedeni ile mahkeme kararı ile iptal edilmesi ve iptal kararının gereklerini yerine getirmeyen Bakanlığın bu tutumunun değiştirilmesi Eğitim Sen'in örgütsel ve hukuksal mücadelesi sonucunda gerçekleşmiştir.

İLKSAN BUGÜN HANGİ ANLAYIŞLA YÖNETİLİYOR?

1985 yılından bu yana İLKSAN'ın yönetiminde ve denetiminde etkili olan MEB'in doğrudan müdahaleleri nedeniyle İLKSAN yıllardır antidemokratik bir anlayışla, katılımcılığı ve saydamlığı reddeden bir yönetim zihniyeti ile yönetilmektedir.

İLKSAN'ın toplam üye sayısı 2014 verilerine göre 265 bin 187'dir. Üyelerinin yüzde 56'sı kadın, yüzde 44'ü erkek olmasına karşın, yönetim kurulunda bir tane kadın bulunmaması, İLKSAN'ın cinsiyetçi bir anlayışla ve temsilde adaleti yok sayan bir bakış açısı ile yönetildiğini göstermektedir.

İLKSAN'ın en büyük gelir kalemi üye aidatları iken, ikinci büyük gelir kaynağının ikraz gelirleri olması, İLKSAN'ın üyelerinin çekeceği banka kredilerine aracılık yaparak ciddi gelirler elde ettiğini göstermektedir. Bu durum İLKSAN'ın hem kuruluş felsefesine aykırıdır, hem de bir sosyal yardım sandığı olma işlevi ile bağdaşmamaktadır.

İLKSAN Yönetim Kurulu üyelerinin aldıkları maaşlar, üyelerine yönelik dayanışma ve sosyal yardım amacıyla kurulmuş bir sandıkta olmaması gerektiği kadar yüksektir. Şöyle ki;

İLKSAN Yönetim Kurulu Başkanı'nın maaşı brüt asgari ücretin 7 katı,

İLKSAN Yönetim Kurulu üyelerinin maaşı brüt asgari ücretin 5 katı;

İLKSAN Denetleme Kurulu üyelerinin maaşı brüt asgari ücretin 3 katıdır.

Üstelik bu ücretlere yolluklar, yevmiyeler, huzur hakkı vb dahil değildir. Temsilciler kurullarında üyelere yönelik olarak alınan kararlar uygulanmamaktadır. Örneğin son temsilciler kurulunda İLKSAN üyelerine çocuk yardımı yapılması kararı alınmış ancak İLKSAN yönetimi ve MEB bu kararın uygulanması için çaba göstermemiştir.

Geçmiş dönemlerde İLKSAN'ın antidemokratik yapısının kaynağı olan anastatünün değiştirilmesi sık sık gündeme gelmiş, hatta bu konuda kararlar alınmıştır. Ancak üyelerin beklentileri yönünde çalışma yapması gereken İLKSAN yönetimi, üyelerinin taleplerine kulak vermek yerine MEB'in vesayeti altında, tıpkı bakanlığa bağlı şube müdürlükleri gibi çalışmayı tercih etmiştir.

EĞİTİM SEN'İN İLKSAN'A BAKIŞI

İLKSAN, yukarıda belirtildiği gibi tamamen Bakanlığın yönetimi, denetimi ve gözetimi altındadır. Temsilciler Kurulu kararları ancak Bakan tarafından uygun bulunduğu takdirde uygulanabilmektedir. Sandığın tüm mali kaynağını sağlayan üyeler yetkisiz ve etkisiz durumdadır.

Sandığın tüm işleyişini düzenleyen anastatüyü hazırlama yetkisi, 3179 Sayılı Yasayla Bakanlığa verilmiştir. Bu konuda temsilciler kurulunun karar alması tamamen göstermeliktir.

Yedi kişilik yönetim kurulunun 4 üyesi Bakan tarafından belirlenmektedir. Bakanın seçilecek 4 kişi için iki kat aday gösterip temsilciler kuruluna seçme hakkı vermesi; yönetimin seçimle belirlendiği izlenimi yaratma amacına yöneliktir ve tamamen göstermeliktir.

İllerin ve ilçelerin temsilci sayısının belirlenmesine yönelik kriterler, eşitliğe ve hakkaniyete açıkça aykırıdır. Temsilde adaletin olmadığını gösteren en önemli örnek 1 ile 500 üye arasından 1 kişinin seçilmesidir. Buna göre 10 üye de, 499 üye de sadece 1 kişi seçmektedir.

Geçmiş dönemlerde siyasi iktidarların, belli siyasal ve ekonomik çevrelere kaynak aktarmak üzere İLKSAN'ı kullandıkları, İLKSAN yöneticilerinin de sandık kaynakları ile ticari şirketler kurarak İLKSAN üyelerinin birikimlerini talan ettikleri, kurumu resmen soydukları, İLKSAN'ı üyelerin emeklilik ikramiyelerini veremeyecek duruma getirdikleri bilinmektedir.

İLKSAN'da demokratik örgüt yapısının oluşturulması, ticari işletmecilikten vazgeçilmesi, üyelerle etkili iletişim kurulmasına yönelik kanalların oluşturulması gerekmektedir. Bugün 50 bin kişi emekli olsa, İLKSAN emeklilik yardımlarını karşılayamayacak durumdadır.

Sendikal anlayışları gereği, temsil ettiği üyelerin haklarını korumak ve geliştirmek için mücadele etmeleri gereken İLKSAN yöneticilerinin bu mücadeleyi yürütecek donanım ve ufka sahip olmadığı görülmektedir. Yapılması gereken İLKSAN'ı üyelere rağmen değil, üyelerle birlikte, demokratik ve katılımcı bir anlayışla yönetmek isteyen, bu konuda gerekli bilinç ve cesarete sahip

olan üyelerin iş başına gelmesidir. Eğitim Sen İLKSAN'ı MEB'in ya da onun sözünden çıkmayan yöneticilerin değil, üyelerin yönetmesini savunmakta ve bunun için mücadele etmektedir. Bunun ilk koşulu, anastatünün demokratikleştirilmesi ve İLKSAN'ın geleceğine üyelerinin karar vermesidir.

İLKSANIN İÇİNDE BULUNDUĞU SORUNLARIN ÇÖZÜLEBİLMESİ İÇİN;

- * İLKSAN, demokratik bir yapıya kavuşturulmalı, MEB'in vesayetinden derhal çıkarılmalıdır.
- * İLKSAN'ın anastatüsü temsilciler kurulunca hazırlanmalı, her türlü karar üyelerin iradesinin hakim olacağı temsilciler kurullarında alınmalıdır.
- * İLKSAN anastatüsü demokratik, saydam, katılımcı bir yapıya kavuşturulmalı, tüm anti demokratik ve vesayetçi hükümler temizlenmelidir.
- * Temsilde adaleti sağlamak için illerde her 1000 üyeye 1 temsilci, ilçelerde ise her 100 üyeye 1 temsilci seçilmelidir.
- * İLKSAN kuruluş amacına uygun olarak yardımlaşma ve dayanışma sandığı haline getirilmelidir.
- * İLKSAN'ın yönetim ve denetim kurulları üyelerden yani öğretmenlerden oluşmalı, dışarıdan her türlü siyasi müdahaleye kapalı olmalıdır.
- * İLKSAN'da genel müdürlük ve bazı profesyonel kadrolar kaldırılmalı, yönetim kurulu tamamen profesyonel olarak çalışacak üyelerden oluşmalı ve ücretleri çalışırken aldıkları ücretten fazla olmamalıdır.
- * Yönetim kurulları üyeleri üst üste ikiden fazla seçilmemeli ve görev süreleri 2 yıl ile sınırlı olmalıdır.
- * Üyelerinin istem ve gereksinimlerini karşılayacak bir İLKSAN yasası çıkarılmalıdır.
- * İLKSAN üyelerinin yararlanamayacakları, sandığı zarara sokan her türlü ticari işletmecilik anlayışına son verilmeli, var olanlardan vazgeçilmelidir.
- * İLKSAN'ın sosyal yardımları günün koşullarına uygun hale getirilmeli ve tüm üyelerin ayrımsız bir şekilde yararlanması sağlanmalıdır.
- * İLKSAN başta kendi üyeleri olmak üzere, her türlü denetime açık olmalı ve şeffaf bir şekilde yönetilmelidir.
- * Üye sayısı dikkate alınarak kadınlara yönetimlerde eşit temsiliyet sağlanması için gerekli adımlar atılmalıdır.
- * İLKSAN'ın geleceğine sadece üyeleri karar vermelidir.

İLKSAN'da

RANT ve TALAN SON BULSUN!

Söz, Yetki ve Karar Üyelerin Olsun!

www.egitimsen.org.tr
bilgi@egitimsen.org.tr

EĞİTİM VE BİLİM MEKÇİLERİ SENDİKASI
Aziziye Mahallesi Willy Brandt Sokak No:13
Çankaya / Ankara
Tel: 0312 439 01 14 / Faks: 0312 439 01 18